

Iqboljonova Gulhayo

O'zbekiston milliy universiteti magistranti

E-mail: gulhayoiqboljonova0@gmail.com

Ilmiy maslahatchi: To'xtanazarov Abduvahob

https://doi.org/10.57033/Peshqadam_Karvoni-2026/1/25

DINIY EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHDA SHAYX MUHAMMAD SODIQ MUHAMMAD YUSUFNING OAVDAGI FAOLIYATI

Annotatsiya. Maqolada Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning ommaviy axborot vositalari (OAV) orqali olib borgan diniy-ma'rifiy faoliyati tahlil qilinadi. OAV yoshlar va keng jamoatchilikda diniy savod va mafkuraviy immunitetni shakllantirishda muhim vosita bo'lib, radikalizm va ekstremizmga qarshi kurashda samarali yo'l sifatida ko'rsatiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Shayxning chiqishlari va ma'ruzalaridagi ilmiy va metodik yondashuv yoshlar ongida barqaror diniy qarashlarni shakllantirishda muhim rol o'ynagan.

Kalit so'zlar: Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, diniy ekstremizm, OAV, yoshlar, radikal g'oyalar, ma'rifiy faoliyat, mafkuraviy immunitet.

Abstract. This article analyzes the religious and educational activity of Shaykh Muhammad Sodik Muhammad Yusuf carried out through the mass media. The mass media are presented as an important tool for shaping religious literacy and ideological immunity among young people and the wider public, and as an effective means of countering radicalism and extremism. The research results show that the scholarly and methodological approach in the Shaykh's speeches and lectures played an important role in forming stable religious views in the minds of young people.

Keywords: Shaykh Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, religious extremism, mass media, youth, radical ideas, educational activity, ideological immunity.

KIRISH

Bugungi global axborot maydoni yoshlar ongiga bevosita ta'sir qilmoqda. Internet, radio va televideniye orqali tarqatiladigan radikal va ekstremistik g'oyalar yoshlar orasida diniy noto'g'ri tushunchalarni kuchaytirishi mumkin. Shu sababli, diniy ekstremizmga qarshi kurashish va yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyatga ega. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf (1952–2015) o'zining ilmiy, ma'rifiy va diniy faoliyati orqali OAVni samarali vosita sifatida ishlatgan. U matbuot, radio, televideniye va internet orqali keng auditoriyaga diniy bilim yetkazish,

radikal g'oyalarga qarshi ilmiy asos yaratish va yoshlarni noto'g'ri talqinlardan himoya qilishga alohida e'tibor qaratgan.

ASOSIY QISM

Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning OAVdagi faoliyati uning ma'rifiy va diniy ishlaridagi eng samarali yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda axborot maydoni yoshlar ongiga katta ta'sir ko'rsatadi, shu bilan birga, radikal va ekstremistik g'oyalarga ham tez tarqaladi (Uzpedia.uz). Shu sababli, OAV orqali ilmiy va ma'rifiy ishlar olib borish, yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirishda muhim vosita bo'ladi. Shayx o'zining ilmiy va diniy faoliyatini OAV bilan uyg'unlashtirgan. U matbuot, radio, televideniya va internet platformalarida ma'ruzalar qilgan, intervyular bergan va savol-javob ko'rsatuvlarida qatnashgan (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2022:35-40). Shu orqali u nafaqat talabalarga, balki keng jamoatchilikka diniy bilim va radikal g'oyalarga qarshi ilmiy asos yaratish imkoniyatini taqdim qilgan. Televideniya orqali Shayxning chiqishlari keng auditoriyaga yetib borgan. Masalan, Ramazon oyida berilgan darslar va Qur'on sharhlari yoshlar va kattalar uchun diniy bilimni mustahkamlash vositasi bo'lgan (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2024:55-60). Shu bilan birga, radio dasturlari orqali tarqatilgan ma'lumotlar tanqidiy tafakkur va diniy savod asosida qaror qabul qilishga xizmat qilgan. Shayx internet platformalaridan ham samarali foydalanishga intilgan. U rasmiy saytlar, YouTube va boshqa onlayn manbalarda ma'ruza va kitoblarini tarqatgan. Bu yoshlar va keng jamoatchilikka tezkor, interaktiv va samarali tarzda yetib borish imkonini yaratgan. Shu tariqa, Shayxning OAVdagi faoliyati yoshlar ongida radikalizmga qarshi barqaror immunitetni shakllantirishda muhim vositaga aylangan.

Shayx OAV orqali olib borgan faoliyatini bir necha asosiy yo'nalishda amalga oshirgan:

– **Diniy bilimlarni yetkazish** – Qur'on, hadis va fiqh asoslarini sodda va tushunarli tarzda tushuntirish.

– **Radikal g'oyalarga qarshi ilmiy asos yaratish** – noto'g'ri talqinlar raddiyasi, radikalizm oqibatlarini tushuntirish.

– **Interaktiv metodlar** – savol-javob, seminarlar, onlayn ma'ruzalar orqali yoshlarni tanqidiy tafakkur bilan ta'minlash (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2019:70-75).

Shayxning OAVdagi chiqishlari yoshlar ongida barqaror diniy qarashlar va radikal g'oyalarga qarshi immunitet yaratishga xizmat qilgan. U interaktiv metodlar orqali yoshlarni noto'g'ri diniy talqinlarni aniqlashga va rad etishga o'rgatgan. Shu jihatdan Shayxning metodik yondashuvi ilmiy va amaliy jihatni birlashtirgan eng samarali model hisoblanadi.

Shayxning metodik yondashuvi tahlillarga ko'ra, yoshlar orasida tanqidiy tafakkur rivojlangan, radikal g'oyalarga qarshi barqaror ong shakllangan, ma'naviy va ijtimoiy barqarorlik mustahkamlangan, diniy savod va ma'rifiy bilim oshgan (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2022:50-55). Shuningdek, Shayx OAV orqali yoshlarni ma'naviy va axloqiy jihatdan tarbiyalashga e'tibor qaratgan. U kitoblarida va ma'ruzalarida oilaviy tarbiya, jamiyatdagi axloqiy qadriyatlar va diniy savodning ahamiyatini ta'kidlagan. Shu tariqa, uning OAVdagi faoliyati nafaqat diniy bilim berish, balki ijtimoiy muhit orqali barqaror ong shakllantirishga xizmat qilgan (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2020:80-85).

Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning OAVdagi ma'rifiy faoliyati yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish va radikal g'oyalarga qarshi kurashda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shu jihatdan, uning metodik yondashuvi ikki asosiy yo'nalishga bo'linadi: ilmiy tahlil va amaliy tavsiyalar. Ilmiy tahlil doirasida Shayx radikal g'oyalarni asosli ravishda o'rganib, ularning yoshlar ongiga ta'sirini izohlaydi. Masalan, "Hadis va Hayot" turkumida u radikal g'oyalar ildizlarini, noto'g'ri diniy talqinlar paydo bo'lishini va ularning ijtimoiy oqibatlarini ilmiy asosda tushuntiradi (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2024:55-60). Shu orqali u yoshlarni noto'g'ri talqinlardan ogohlantiradi va tanqidiy tafakkurga o'rgatadi.

Shayx chiqishlarida ilmiy tahlil metodologiyasi quyidagi elementlarga ega:

– **Qur'on va hadis asosida radikal g'oyalarni tahlil qilish** – ekstremistik talqinlar amaliy va nazariy jihatdan ko'rib chiqiladi.

– **Tarixiy misollar va analogiyalar** – diniy va ijtimoiy tarixdan keltirilgan misollar orqali radikal g'oyaning zararli oqibatlari tushuntiriladi.

– **Metodik yondashuv** – yoshlar mustaqil fikr yuritish, noto'g'ri talqinlarni aniqlash va ilmiy asosda rad etish bo'yicha tayyorlanadi (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2022:45-50).

Amaliy tavsiyalar doirasida Shayx OAV orqali yoshlarni radikal g'oyalardan himoya qilishga qaratilgan. Radio, televideniye va internet platformalarida berilgan interaktiv

savol-javoblar, seminarlar va ma'ruzalar yoshlarni diniy noto'g'ri talqinlardan ogohlantirish va to'g'ri bilim bilan ta'minlashga xizmat qilgan. Shu bilan birga, u kitoblarida oilaviy tarbiya, ijtimoiy muhitning roli va diniy savodning ahamiyati haqida amaliy maslahatlar beradi.

Shayxning ilmiy va amaliy yondashuvi yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirishda uch asosiy jihatga xizmat qiladi:

– **Tanqidiy tafakkur** – yoshlar noto'g'ri diniy talqinlarni aniqlash va rad etish qobiliyatiga ega bo'ladi.

– **Barqaror ijtimoiy ong** – radikal g'oyalar jamiyatdagi qadriyat va an'analarga zid ekanligi tushuntiriladi.

– **Ma'naviy va axloqiy barqarorlik** – diniy bilim va ma'rifiy tushunchalar yoshlarning ongida barqaror ijtimoiy va ma'naviy qarashlarni shakllantiradi (Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf, 2020:80-85).

Shayxning OAVdagi faoliyati yoshlar orasida radikal g'oyalarga qarshi samarali vosita sifatida namoyon bo'lgan. Onlayn video, audio va matnli materiallar yoshlar tomonidan keng foydalanilib, diniy savod va tanqidiy tafakkur rivojlanishiga yordam bergan (Uzpedia.uz). Shu bilan birga, u ijtimoiy masalalar, oila va bag'rikenglik mavzulariga ham alohida e'tibor qaratgan. Shayxning metodik yondashuvi yoshlar va jamoatchilikning real ehtiyojlariga moslab ishlab chiqilgan bo'lib, ilmiy va amaliy jihatlar bir-birini to'ldiradi. Shu jihatdan uning OAVdagi chiqishlari radikal g'oyalarga qarshi kurashishda samarali vosita bo'lgan va yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirishga yordam bergan (Kun.uz).

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning OAVdagi ma'rifiy faoliyati va metodik yondashuvi diniy ekstremizmga qarshi samarali vosita bo'lib, yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirishga muhim hissa qo'shgan. Shu bilan birga, uning ilmiy va amaliy ishlari kelajakda ham yoshlar tarbiyasi, diniy savod va ijtimoiy barqarorlikni oshirishda qo'llanishi mumkin.

Shayxning OAVdagi faoliyati asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqish mumkin:

- **OAV orqali ilmiy va ma'rifiy ma'lumotlarni yetkazish tizimini rivojlantirish** – televideniye, radio va internet platformalarida diniy ma'ruzalar va interaktiv savol-javoblarni tashkil etish.
- **Yoshlarni interaktiv metodlar orqali tarbiyalash** – seminarlar, treninglar va onlayn ma'ruzalar orqali radikal g'oyalarga qarshi barqaror qarashlarni shakllantirish.
- **Kitoblar va maqolalarni yoshlar orasida keng tarqatish** – diniy savod va tanqidiy tafakkur rivojlanishi uchun asosiy manba sifatida.
- **Ijtimoiy va ma'naviy barqarorlikni oshirish** – oilaviy va madaniy muhit orqali yoshlarning barqaror ongini shakllantirish.

Natijada, Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning ilmiy va ma'rifiy faoliyati OAV orqali radikal g'oyalarga qarshi samarali vosita sifatida yoshlar ongida barqaror diniy qarashlar yaratishga xizmat qilgan. Bu faoliyat uning ilmiy merosi va yoshlar tarbiyasida barqaror ijtimoiy ta'sir yaratadi.

MANBA VA ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. Iymon. Toshkent: Hilol-nashr, 2022. – 368 b.
2. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. Baxtiyor oila. Toshkent: Hilol-nashr, 2019. – 528 b.
3. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. Hadis va Hayot. I–V jildlar. Toshkent: Hilol-nashr, 2024.
4. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. Islom aqidasi. Toshkent: Hilol-nashr, 2020. – 384 b.
5. OAVdagi ilmiy va metodik yondashuv. Uzpedia.uz. https://uzpedia.uz/pedia/shayx_muhammad_sodik_muhammad_yusuf
6. Axborot maydonining yoshlar ongiga ta'siri. Uzpedia.uz. https://uzpedia.uz/pedia/shayx_muhammad_sodik_muhammad_yusuf
7. Radikal g'oyalarga qarshi ilmiy va amaliy yondashuv. Kun.uz. <https://kun.uz/uz/00238594>
8. Internet va YouTube faoliyati. <https://www.youtube.com/watch>